

Féiniúlacht agus Inspreagadh i gcás Cúntóirí Teanga i Scoileanna Gaeltachta

[Identity and Motivation among Language Assistants in Gaeltacht Schools]

Colin J. Flynn, Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath; Pádraig Ó Duibhir, Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath; Laoise Ní Thuairisg, Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath; Colm Ó Ciardubháin, Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath; Gearóidín Uí Laighléis, Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath

Coimriú

San alt seo, cuirtear i láthair taighde a rinneadh ar ghnéithe éagsúla de chur i bhfeidhm Scéim na gCúntóirí Teanga (an Scéim feasta) atá á reáchtáil ag an Roinn Turasóireachta, Cultúir, Ealaíon, Gaeltachta, Spóirt agus na Meán. Cuireann an Scéim, atá ar bun ó bhí 1999 ann, cúntóirí teanga ar fáil do scoileanna Gaeltachta d'fhonn an Ghaeilge a láidriú mar theanga labhartha i measc daltaí scoile sna ceantair sin. Ba é aidhm mhór an tionscadail taighde ná iniúchadh a dhéanamh ar staid reatha na Scéime agus ina dhiaidh sin moltaí chun feabhais a chur ar fáil. Úsáideadh ceistneoirí, agallaimh agus grúpaí fócais le sonraí a bhailiú ó pháirtithe leasmhara na Scéime. San alt seo, díritear ar shonraí a bhaineann le féiniúlacht agus inspreagadh na gcúntóirí teanga a tháinig chun cinn sna grúpaí fócais ar ghlac 50 cúntóir páirt iontu. I gcomhthéacs na féiniúlachta, is iad na téamaí a d'eascair ó na comhráite ná féindearcadh na gcúntóirí orthu féin, a ról i suíomh na hoibre, agus ról na hoibre a dhéanann siad i dtacú leis an phobal lena mbaineann siad. I dtaca leis an inspreagadh, bhain na téamaí leis an teanga féin, na páistí a mbíonn siad ag obair leo, tacú le céad ghlún eile chainteoirí na Gaeilge agus todhchaí na Gaeltachta. Pléitear ráitis na gcúntóirí i gcomhthéacs na litríochta ar fhéiniúlacht teanga agus inspreagadh múinteoirí teanga, mar aon le cás na Gaeilge agus na Gaeltachta.

Eochairfhocail: Oideachas Teanga, An Ghaeltacht, Cúntóirí Teanga, Inspreagadh, Féiniúlacht

Abstract

In this article we present data from a research project which reviewed various aspects of the implementation of Scéim na gCúntóirí Teanga (The Language Assistants Scheme), which is run by the Department of Tourism, Culture, Arts, Gaeltacht, Sport and Media. The Scheme, established in 1999, provides language assistants to Gaeltacht schools in order to strengthen spoken Irish among pupils in those regions. The main aim of the research was to evaluate the

current state of the Scheme and to make recommendations for its enhancement. Questionnaires, interviews and focus groups were used to gather data from the Scheme's stakeholders. The present article focuses on issues of identity and motivation which were discussed by the 50 language assistants who took part in the focus groups. In relation to identity, the themes that emerged were assistants' self-image, their role in the workplace, and the role of the work they do to support their own community. As for motivation, the themes were connected to the language itself, the children they work with, supporting the next generation of Irish speakers, and the future of the Gaeltacht. The assistants' statements are discussed in relation to the literatures on language identity and language teacher motivation, as well as the Irish language and the Gaeltacht.

Keywords: Language Education; The Gaeltacht, Language Assistant, Motivation Identity

Réamhrá

San alt seo, cuireann muid i láthair taighde a rinneadh ar ghnéithe éagsúla de chur i bhfeidhm Scéim na gCúntóirí Teanga (an Scéim feasta) atá á reáchtáil ag an Roinn Turasóireachta, Cultúir, Ealaíon, Gaeltachta, Spóirt agus na Meán. Cuireann an Scéim seo, atá ar bun ó bhí 1999 ann, cúntóirí teanga ar fáil do scoileanna Gaeltachta d'fhonn an Ghaeilge a láidriú mar theanga labhartha i measc daltaí scoile sna ceantair sin. Sa bhliain 2018, ghnóthaigh foireann taighde SEALBHÚ, Lárionad Taighde DCU um Theagasc agus Foghlaim na Gaeilge (www.sealbhu.ie) conradh taighde de chuid na Roinne. Foilsíodh tuarascáil (Ó Duibhir, et al. 2020) ar obair na Scéime inar cuireadh síos ar staid reatha na hoibre agus ina ndearnadh moltaí chun feabhais, ach bhí gnéithe de na sonraí a bailíodh mar chuid den obair pháirce nach ndearnadh plé orthu sa tuarascáil sin de bharr nach raibh siad lárnach don taighde a iarradh ar fhoireann SEALBHÚ. Díritear ar chuid de na sonraí sin san alt seo – go háirithe iad siúd a bhaineann le ról na féiniúlachta agus ról an inspreagtha in obair na gcúntóirí teanga. Cuirtear sonraí i láthair a thugann le tuiscint go bhfuil gnéithe comhlántacha d'fhéiniómhá na gcúntóirí teanga mar oideachasóirí, mar chúramóirí, agus mar chaomhnóirí ina bhfoinsí intreacha inspreagtha don obair a dhéanann siad. Sa bhreis air sin, is í a bhféiniúlacht ghrúpa

mar bhaill de phobal na Gaeltachta atá chun tosaigh in obair an chúntóra teanga go minic seachas a bhféiniúlacht mar rannpháirtithe i mbeartas na pleanála sealbhaithe sa chóras oideachais.

An Fhéiniúlacht Teanga i gcás na Gaeilge

Tá cúrsaí féiniúlachta go mór faoi chaibidil sa taighde i réimsí na teangeolaíochta feidhmí, na sochtheangeolaíochta agus an ilteangachais le scór bliain anuas (ar a laghad). Tá go leor dearthaí éagsúla ann ar thábhacht na féiniúlachta i gcomhthéacs próisis éagsúla teanga lena n-áirítear: úsáid teanga, teagasc teanga agus foghlaim teanga (féach e.g. Edwards, 2009). In ainneoin na héagsúlachta seo sa litríocht, glactar leis go mbíonn ról tábhachtach ag féiniúlacht phearsanta agus féiniúlacht ghrúpa sna próisis teanga seo.

I gcás mionteanga, is minic a bhíonn cúrsaí féiniúlachta mar a bhaineann siad le teanga(acha) an duine aonair agus an ghrúpa casta. Tá sé seo amhlaidh mar in a lán cásanna bíonn lucht labhartha mionteanga dátheangach (nó ilteangach) agus, ar an ábhar sin, bíonn saol an chainteora bainteach le pobail teanga agus nósmaireachtaí teanga éagsúla (Edwards, 2010). Nuair a chuirtear san áireamh leis sin go mbíonn lucht mionteanga faoi bhrú go minic ag córais agus timpeallachtaí teanga a thugann tús áite do theanga an mhóraithe, ní hiontas ar bith go mbíonn sláinte na mionteanga sin, agus inbhuanacht phobal a labhartha, ag brath ar dhearcadh baill ionghrúpa agus seachghrúpa teanga i leith na dteangacha atá á labhairt taobh le taobh sa phobal teanga sin. Léiríonn Edwards é seo go maith nuair a deir sé: ‘Almost all of the social struggles, past and present, in which language has played an important role, have had identity at their core’ (Edwards, 2010, lch. 7).

Mar aon le go leor mionteangacha eile, tá cás na Gaeilge casta go leor sa mhéid is nach bhfuil línte soiléire ann idir pobail teanga in Éirinn, go háirithe pobail an Bhéarla agus na Gaeilge. Tá baint éigin, baint láidir fiú, ag cuid mhór daoine ar cainteoirí Béarla nó

cainteoirí Gaeilge mar phríomhtheanga iad le pobail na teanga eile. Is doiligh mar sin a rá go mbaineann duine le pobal teanga amháin nó le pobail teanga eile.

Tá scéal cosúil leis an gceann thuas i gceist maidir le cainteoirí T1 agus cainteoirí T2^{1*} na Gaeilge. Tá an dá ghrúpa, sa mhéid is gur féidir iad a scaradh, ag brath ar a chéile. Tá pobal T1 na Gaeilge i mbaol agus líon na gcainteoirí sa chatagóir seo ag dul i léig le blianta (Ó Giollagáin et al. 2007; Ó Giollagáin & Charlton, 2015). In éagmais ceist ar theanga(cha) dúchais na bhfreagróirí sa daonáireamh, nó in aon ionstraim taighde eile a forbraíodh le dul i ngleic leis an ábhar i measc an phobail, níl figiúirí cruinne againn maidir le líon na gcainteoirí T1 Gaeilge vis-à-vis cainteoirí T2/T3, agus araile. Is féidir léargas a fháil, áfach, ar úsáid na Gaeilge i limistéir éagsúla ó na figiúirí atá ar fáil dúinn. Sa daonáireamh is deireanaí (2016), mar shampla, thuairiscigh 21.4% de dhaonra na Gaeltachta gur labhair siad Gaeilge go laethúil lasmuigh den chóras oideachais. Is titim 11% é sin ón daonáireamh roimhe sin (An Phríomhoifig Staidrimh, 2017). San am céanna, de réir na ndaonáireamh tá líon na ndaoine a bhfuil Gaeilge acu taobh amuigh den Ghaeltacht ag ardú le caoga bliain anuas; an figiúr is deireanaí ná c. 1.7 milliún duine taobh amuigh den Ghaeltacht a dúirt go raibh an teanga acu (An Phríomhoifig Staidrimh, 2017). Ní fios cén céatadán den 1.7 milliún duine sin atá ionchurtha le cainteoirí T1 sa Ghaeltacht ó thaobh cumas sa Ghaeilge de. Fiú más céatadán íseal é, níorbh ionann sin agus a rá nach bhfuil an Ghaeilge tábhachtach dóibh, nó go deimhin do mhuintir na hÉireann go ginearálta. Tá meon dearfach an phobail i leith na teanga léirithe i suirbhéanna náisiúnta éagsúla thar na blianta (e.g. CILAR, 1975; Darmody & Daly, 2015; Ó Riagáin & Ó Gliasáin, 1984, 1994).

Is léir ón taighde sin go bhfuil an Ghaeilge ina siombail de chultúr náisiúnta na tíre in aigne a muintire (CILAR, 1975; Edwards, 1985, 2010). Sna suirbhéanna céanna, áfach,

---

^{1*} Seachnaítear téarmaíocht a bhaineann le coincheap an cháinteora dúchais, nuair is féidir, san alt seo. Ina áit, úsáidtear Teanga 1 (T1) agus Teanga 2 (T2) le cur síos ar an ord inar shealbhaigh na cainteoirí na teangacha. Glactar leis, áfach, nach mbíonn an cur chuige seo sásúil i gcónaí.

léirigh líon íseal daoine go raibh cumas ard sa teanga acu. Míníonn Watson (2019) an difríocht seo trína rá gur cuid d'fhéiniúlacht náisiúnta mhuintir na hÉireann í an Ghaeilge, ach tá an fhéiniúlacht sin ag dul i léig ar na saolta seo agus tá an fhéiniúlacht indibhidiúil ag dul i dtreise. Ní deir Watson amach é, ach is é an impleacht ná nach bhfuil an Ghaeilge, nó ar a laghad cumas labhartha sa teanga, ina gné lárnach d'fhéiniúlacht indibhidiúil fhorhmór mhuintir na tíre. Maidir le pobal na Gaeltachta féin, léirítear i dtaighde ar chumas dátheangach ghlún óg na Gaeltachta (Péterváry et al., 2014) go bhfuil an lámh in uachtar ag an mBéarla. Tá teagmháil theoranta ag páistí áirithe leis an nGaeilge sa bhaile agus sa phobal. Fiú amháin i measc cainteoirí óga a bhfuil teagmháil acu leis an nGaeilge mar theanga teaghlaigh sa Ghaeltacht, feictear difríochtaí ina measc i gcomparáid le glúnta eile ó thaobh na moirfeolaíochta a bhaineann le hinscne na n-ainmfhocal (Nic Fhlannchadha & Hickey, 2019).

Léiríonn taighde eile go bhfuil laghdú tagtha ar sheachadadh na Gaeilge ó ghlúin go glúin (Ó Giollagáin et al., 2007; Ó Giollagáin & Charlton, 2015). Tá an tuairim i measc roinnt tuismitheoirí gurbh fhearr dóibh Béarla a labhairt lena gcuid páistí agus foghlaim na Gaeilge a fhágáil faoin scoil. Léirigh Ó hIfearnáin (2007, lch. 519) an pointe seo nuair a mhaígh sé '... it is clear that many regular bilingual Irish speakers are learning their Irish outside the home, principally at school and from the community rather than from their immediate families'. Sa phíosa taighde céanna, tuairiscíonn Ó hIfearnáin gur labhair 31.9% de thuismitheoirí i gceantar Gaeltachta in iardheisceart na tíre Gaeilge amháin nó Gaeilge den chuid is mó lena gcuid páistí. Ar ndóigh, caithfear a chur sa mheá go bhfuil méid áirithe tuismitheoirí sa Ghaeltacht sin, agus ceantair Ghaeltachta eile, nach bhfuil Gaeilge acu, nó go leor di acu, lena gcuid páistí a thógáil trí mheán na teanga.

Ní chiallaíonn an méid thuas nach bhfuil an Ghaeilge ag glúin óg na Gaeltachta. Tá, ach tá baol ann go bhfuil a gcumas sa teanga níos teoranta ná mar a bhí i measc na nglúnta a

chuaigh rompu. Dá bhrí seo titeann níos mó den chúram ar an scoil cumas sa teanga a fhorbairt iontu. Tá sé tuartha ag roinnt taighdeoirí go mbeidh deireadh leis an nGaeilge mar theanga phobail sa Ghaeltacht taobh istigh de 10 mbliana mura mbíonn idirghabháil chruthaitheach (Ó Giollagáin & Charlton, 2015: 141). Tá an baol ann mar sin go rachaidh dearcadh na glúine seo agus dearcadh na nglúnta ina ndiaidh i dtreo an tsiombalachais mar a tharla taobh amuigh den Ghaeltacht. Dá dtarlódh sé sin, ní bheadh cumas ná líofacht sa Ghaeilge chomh tábhachtach dóibh i gcomparáid lena gcumas agus líofacht sa Bhéarla.

Is fiú na hathruithe seo, dá dhuirce iad, a chur i gcomhthéacs níos leithne. Tharla go leor rudaí dearfacha ar fud na tíre a chuir an Ghaeilge chun cinn le 10-15 bliana anuas. Ina measc, tá curaclam teanga nua ann do bhunscoileanna agus méadú ar líon na marcanna a bhronntar ar an scrúdú béil Gaeilge san Ardteistiméireacht. Tá tábhacht ar leith leis na forbairtí seo i gcomhthéacs phleanáil sealbhaithe na Gaeilge. Cinntítear leo go bhfuil béim á cur ar thaighde reatha na teangeolaíochta feidhmí ó thaobh shealbhú an dara teanga agus modheolaíochtaí teagaisc teanga de, chomh maith le tuilleadh béime ar chothú scileanna labhartha sa Ghaeilge.

Lena gcois siúd, tá gluaiseachtaí, feachtais agus eagraíochtaí nuabhunaithe ann anois, mar shampla Na Gaeil Óga, An Dream Dearg agus Pop-Up Gaeltacht. Cruthaíonn siad seo breis fearainn úsáide teanga do chainteoirí mar aon le deiseanna aclaithé teanga inar féidir an Ghaeilge a chleachtadh agus tuilleadh scileanna teanga a chothú nuair is gá. Tá baint acu seo leis an bpleanáil sealbhaithe agus leis an bpleanáil úsáide araon.

Cé go bhfuil corpas fairsing litríochta ar chreimeadh agus neamhsheachadadh teanga, níl an oiread céanna scríofa ar thionscnaíochtaí rathúla a thacaíonn le sealbhú teanga agus le seachadadh na teanga go dtí an chéad ghlúin eile (Ó Murchadha & Migge, 2017). Is sampla é Scéim na gCúntóirí Teanga de cheann de na tionscnaíochtaí seo.

Inspreagadh i gcás Oideachasóirí Teanga

Tá ceangal idir an méid a pléadh thuas agus taighde reatha ar fhéiniúlacht agus inspreagadh i réimse na teangeolaíochta feidhmí. Is fada an tuiscint againn go léirítear féiniúlacht trí úsáid teanga (Edwards, 2009) agus gur féidir le féiniúlacht bheith bainteach leis na cúiseanna a bhfoghlaímítear teanga bhreise, i.e. inspreagadh foghlama teanga (Norton, 2000; Block, 2006). Is é an rud atá i gceist le hinspreagadh ná an chúis a dtugtar faoi ghníomh nó an chúis a leantar de ghníomh (Dörnyei & Ushioda, 2021). Smaoinítear go príomhúil ar an inspreagadh mar choincheap síceolaíoch a bhaineann leis an duine aonair (e.g. Dörnyei & Ryan, 2015; Dörnyei & Ushioda, 2021). Tá formhór an taighde ar inspreagadh i gcomhthéacs teanga dírithe ar na cúiseanna a bhfoghlaímítear teanga. Lena chois sin, tá bunús na gcreataí teoiriciúla agus na modhanna taighde a forbraíodh san fhoréimse seo den teangeolaíocht fheidhmeach ó na 1950í ar aghaidh bunaithe ar obair i réimse na síceolaíochta. Ach má théitear siar go dtí tús na hoibre sin (Gardner & Lambert, 1959; 1972), feictear go raibh gnéithe de shocheolaíocht na foghlama teanga fite fuaite sa teoiric a d'fhorbair na síceolaithe cáiliúla Robert Gardner agus Wallace Lambert. Ach trí na 1990í agus tús na 2000í chuaigh taighde an inspreatha T2 i dtreo theoiricí cognaíoch na síceolaíochta. Níl spás anseo do mhionphlé ar stair fhorbairtí na réimse ach rianaítear í in Dörnyei agus Ushioda (2021). Lena chois sin, déanann Flynn agus Harris (2016) plé ar chreataí oibre éagsúla inspreatadh T2 agus a dtábhacht i gcomhthéacs fhoghlaim na Gaeilge.

Athrú mór amháin a tháinig chun cinn i dtaighde ar inspreatadh T2 ná an cheist maidir le comhthéacs sóisialta na foghlama a chur san áireamh. Mar shampla, léirigh taighde Norton (2000, Norton & Toohey, 2011) an tionchar a imríonn difríochtaí cumhachta, mar shampla, idir foghlaimeoirí/cainteoirí T2 agus cainteoirí T1, ar an iarracht a dhéanadh duine sprioctheanga a fhoghlaim. Mhaígh sí nach gcuimsíonn coincheap an inspreatha gné seo na cumhachta in eispéireas an fhoghlaimeora. Le dul i ngleic leis an easpa seo i gcuntais

theoiriciúla, d'úsáid sí coincheapa na hinfheistíochta mar mheafar le léiriú go ndéanann foghlaimeoirí infheistiú sa spriotheanga ag amanna áirithe agus i gcomhthéacsanna áirithe mar go gceapann said go sealbhóidh said réimse níos leithne acmhainní (saolta agus siombalacha) agus go cuirfidh said sin lena gcaipitil chultúrtha ((Norton & Toohey, 2011: 420).

Go dtí le gairid, áfach, ní raibh féiniúlacht phearsanta, i.e. an féin, ina gné lárnach de theoiricí ar inspreagadh foghlama teanga. Tuairim is 10-15 bliana ó shin, d'fhorbair Dörnyei (e.g. 2005, 2009) cuntas teoiriciúil ar inspreagadh fhoghlaim an dara teanga a chuireann an féin i lár an phróisis: *The L2 Motivational Self System*. Ba chur chuige nua é seo a rinne iarracht inspreagadh foghlaimeoirí teanga a mhíniú i dtéarmaí trí ghné éagsúla: an féin T2 idéalach (*the ideal L2 self*); an féin T2 ba chóir (*the ought-to L2 self*); agus eispéireas fhoghlaim an T2 (*the L2 learning experience*). Baineann *an féin T2 idéalach* leis an staid (e.g. cumas) ba mhaith le duine a bhaint amach i dtaca leis an spriotheanga. Baineann *an féin T2 ba chóir* leis an staid ba mhaith le duine/daoine eile an té atá ag foghlaim a bhaint amach i dtaca leis an spriotheanga. Baineann *eispéireas fhoghlaim an T2* le gnéithe den timpeallacht foghlama, ina measc: an múinteoir, an curaclam agus comhpháirtithe.

Tá go leor taighde eimpíreach déanta ó shin le samhail Dörnyei a thástáil agus torthaí measctha sna staidéir sin maidir le cumhacht tuartha na dtrí ghné sa tsamhail (féach e.g. Al-Hoorie, 2018 agus Claro, 2020 le haghaidh tuilleadh eolais). I gcomhthéacs na Gaeilge, áfach, léirigh saothar Flynn (2020) an bhaint a bhíonn ag gnéithe éagsúla d'fhéin-íomhá foghlaimeoirí fásta na Gaeilge sa phróiseas foghlama agus sna cuspóirí foghlama a leagann siad amach dóibh féin. Léirigh a chuid taighde mar shampla go mbíonn coimhlint ann idir an féin T2 idéalach agus an féin T2 ba chóir i dtaca le leibhéal cumais ba mhaith/chóir a bhaint amach agus múnlaí teanga (Gaeltacht vs iar-Ghaeltacht) ba mhaith/chóir cloí leo. D'fhéadfaí taighde Murphy (2011) le foghlaimeoirí teangacha iasachta sa Ríocht Aontaithe a lua anseo

fosta. Léirigh a cuid taighde gur chothaigh gur chothaigh féin-íomhá, reatha agus idéalach, agus gnéithe féiniúlachta eile, an t-inspreagadh a bhí ag na foghlaimeoirí seo le dua a chaitheamh le foghlaim na sprioctheanga thar thréimhse ama. B’amhlaidh an scéal fiú nuair nach raibh baint dhíreach ag na gnéithe seo den fhéin-íomhá le foghlaim teanga (bheith ina máthair, gcaomhnóir, oibrí, ball de ghrúpa sainspéise, srl.).

Le cois foghlaimeoirí teanga, táthar anois ag baint úsáide as coincheap an fhéin agus samhail Dörnyei le hinspreagadh oideachasóirí teanga a mhíniú freisin (e.g. Hiver et al., 2018; Sahakyan et al., 2018). Míníonn Hiver et al. (2018) tábhacht an taighde ar inspreagadh oideachasóirí teanga mar seo:

The fact is that many language teachers are both educators and language learners, and thus the domain of language teacher motivation is well-positioned to become a richer field of inquiry because of its crossover appeal. (Ich. 27)

Níl aon easpa taighde ar inspreagadh i gcás múinteoirí agus tá taighde ar inspreagadh múinteoirí teanga ag dul i méid freisin le dornán blianta anuas. Léiríonn an chuid is mó den taighde a rinneadh ar inspreagadh múinteoirí teanga go bhfuil baint mhór ag gnéithe intreacha de mheon agus de dhearcadh múinteoirí lena n-inspreagadh chun obair an mhúinteora teanga a dhéanamh (e.g. suim sa ghairm, dul chun cinn pearsanta, srl., féach Dörnyei & Ushioda, 2021). Fiú i gcás na Gaeilge, léirigh taighde ó thús na 1990idí go raibh suim ar leith ag múinteoirí bunscoile sa Ghaeilge (Ó Riagáin & Ó Gliasáin, 1994) agus i dtaighde a rinneadh le gairid fuair Dunne (2019) amach go raibh múinteoirí tosaigh bunscoile bródúil as an ról a bheadh acu i múineadh na Gaeilge agus go raibh nasc ag an mbród seo lena bhféiniúlacht ghairmiúil mar mhúinteoirí a bhí á forbairt.

De bharr easpa taighde sa ghort seo, áfach, luann Hiver et al. (2018) go bhfuil géarghá le taighde a shoiléiríonn an nasc idir inspreagadh múinteoirí, a gcleachtas sa seomra ranga, agus inspreagadh agus dul chun cinn na bhfoghlaimeoirí. Léiríonn siad go bhfuil méid áirithe

taighde déanta ar naisc idir inspreagadh múinteoirí agus torthaí foghlama na bhfoghlaimeoirí, ach go bhfuil an gaol atá idir an dá fheiniméan, agus an dóigh a gcothóinn siad a chéile, doiléir.

Tá an pobal a bhfuil an taighde reatha dírithe air difriúil sa mhéid nach múinteoirí ná foghlaimeoirí iad i ngnáthchiall na bhfocal sin. Ina ainneoin sin, tá ról ar leith in oideachas teanga na Gaeltachta ag Cúntóirí Teanga agus is fiú go mór iniúchadh a dhéanamh ar a spreagann iad chun na hoibre seo agus a bhfuil de ról ag a bhféiniúlacht(aí) inti.

Scéim na gCúntóirí Teanga

Tá cur síos níos iomláine ar chúlra agus leagan amach na Scéime sa tuarascáil thuasluaite (Ó Duibhir et al., 2020). Mar achoimre, bunaíodh Scéim na gCúntóirí Teanga i 1999 chun an Ghaeilge a láidriú mar theanga labhartha i measc daltaí bunscoile Gaeltachta. Ó shin i leith leathnaíodh an Scéim chuig iar-bhunscoileanna na Gaeltachta freisin. Tá obair na Scéime á reáchtáil ag dhá scátheagras, Oidhreacht Chorca Dhuibhne Teoranta agus Muintearas Teoranta. Is féidir le scoileanna a bhfuil aitheantas acu mar scoileanna Gaeltachta cur isteach ar an Scéim agus bronnann an Roinn méid áirithe cúntóirí agus uaireanta teagaisc ar an scoil. Fógraíonn príomhoidí na poist go háitiúil agus cuireann siad iarratasóirí faoi agallamh de réir mar a mheastar iad a bheith oiriúnach don ról.

Maidir le hobair na gcúntóirí, is ar ghníomhaíochtaí saibhrithe agus sealbhaithe teanga go príomha a bhíonn obair na gcúntóirí dírithe agus iad ag feidhmiú mar thaca d'fhoireann teagaisc na scoileanna. Is iomaí athrú atá tagtha ar an oideachas Gaeltachta sa tréimhse ó bunaíodh an Scéim. Ba é ceann de chuspóirí an athbhreithnithe é go bhfaighfí tuiscint níos fearr ar na bealaí a bhféadfaí an Scéim a láidriú i gcomhthéacs fheidhmiú an Pholasaí don Oideachas Gaeltachta 2017-2022 agus an phróisis phleanála teanga i gcoitinne.

Ba thréimhse oibre 26 seachtain a bhí i gceist do na cúntóirí in 2018 nuair a cuireadh an taighde a ndéantar tuairisciú air anseo ar bun, agus go hiondúil, ba ó mhí Dheireadh Fómhair go hAibreán a bhíodh i gceist. Chaith na cúntóirí isteach is amach le 10 n-uaire an chloig sa scoil in aghaidh na seachtaine. Bunaíodh an Scéim ar dtús chun cabhrú le foghlaimeoirí Gaeilge i.e. páistí nach raibh an Ghaeilge ina teanga bhaile acu. Tháinig athrú air sin in 2012 nuair a cuireadh riachtanais daltaí a bhfuil an Ghaeilge acu sa bhaile san áireamh agus ceadaíodh maoiniú agus uaireanta breise don saibhriú teanga. D'fhág sé sin dhá ghné sa scéim ón am sin ar aghaidh: (i) cabhrú le daltaí T2 an Ghaeilge a shealbhú, agus (ii) cabhrú le daltaí T1 a gcuid Gaeilge a shaibhriú.

Chuir Acadamh na hOllscolaíochta Gaeilge, Ollscoil na hÉireann, Gaillimh deis oiliúna ar fáil do chúntóirí teanga na Scéime i bhfoirm cúrsa Diplóma sna Dána (Sealbhú Teanga agus Forbairt Leanaf) in 2003-2005 (Dún na nGall), 2004-2006 (Gaillimh), 2008-2010 (Ciarraí/Cúige Mumhan). Ní raibh ar na cúntóirí táille a íoc ar an gcúrsa ach thug siad faoi na modúil ina gcuid ama féin. Rinne cuid de na cúntóirí a ghlac páirt sa taighde seo an cúrsa diplóma agus rinne siad tagairt dó ina gcuid freagraí a phléitear thíos.

An Mhodheolaíocht

Baineadh úsáid as modhanna éagsúla taighde – ceistneoirí, agallaimh aonair agus grúpaí fócais - sa mhórtionscadal (Ó Duibhir at al., 2020) le sonraí a bhailiú ó chúntóirí, príomhoidí, tuismitheoirí agus páirtithe leasmhara eile. Bailíodh na sonraí ar fad a ndéantar plé orthu anseo i ngrúpaí fócais le cúntóirí teanga. Tugadh cuireadh do 82 cúntóir teanga páirt a ghlacadh i ngrúpa fócais. Ghlac 50 cúntóir leis an gcuireadh agus chinntigh sé sin leibhéal ard rannpháirtíochta sa taighde. Mná ar fad a bhí sna rannpháirtithe (ba mhná iad tromlach mór na gcúntóirí a bhí ag feidhmiú sa ról ag an am). Léirigh an leibhéal seo rannpháirtíochta

tiomantas na gcúntóirí nuair a chuirtear san áireamh go raibh tréimhse oibre na gcúntóirí istigh nuair a eagraíodh na grúpaí fócais i mí an Mheithimh.

Eagraíodh 14 ghrúpa fócais san iomlán agus léirítear i dTábla 1 an scaipeadh tíreolaíoch agus an líon rannpháirtithe a bhí i ngach grúpa. Thug na grúpaí fócais, a bhí leathstruchtúrtha, deis do na cúntóirí insint dúinn faoina ról óna bpeirspictíocht féin agus na tuiscintí a bhí acu a chur i gcomparáid leis na cúntóirí eile sa ghrúpa (Kvale & Brinkmann, 2009; Morgan & Hoffman, 2018). Bhí an plé seo idir na cúntóirí ina ghné thábhachtach de na grúpaí fócais sa mhéid is gur thug sé deis dóibh machnamh a dhéanamh ar a dtuairimí féin i gcomhthéacs tuairimí a gcomhchúntóirí (Krueger & Casey, 2015). Lena chois sin, maítear sa litríocht ar ghrúpaí fócais go gcruthaítear suímh do na rannpháirtithe ina mbíonn atmaisféar tacúil agus inar féidir le rannpháirtithe tuairimí dearfacha agus diúltacha faoi ábhair éagsúla a phlé ar a suaimhneas, mar ní bhraitheann siad an cineál brú a bhíonn i gceist le hagallamh aonair go minic (Wilkinson, 2008).

Tábla 1

Grúpaí Fócais na gCúntóirí Teanga, Líon na Rannpháirtithe, agus an Scaipeadh

Tíreolaíoch

Ionad	Grúpaí Fócais (líon rannpháirtithe)
Co. na Gaillimhe, Conamara	2 (11)
Co. Mhaigh Eo	1 (4)
Co. Dhún na nGall	4 (16)
Co. na Mí, Ráth Carn	1 (3)
Co. Chiarraí, Corca Dhuibhne	4 (11)
Co. Phort Láirge, An Rinn	1 (2)
Co. Chorcaí	1 (3)
Iomlán	14 (50)

Rinneadh taifeadadh ar na grúpaí fócais agus leanadh na céimeanna a mhol Braun agus Clarke (2012) chun anailís théamach a dhéanamh ar na sonraí. Sa chéad chéim rinneadh

tras-scríbhinní na n-agallamh a léamh agus a athléamh le cur amach domhain a fháil ar na sonraí. Gineadh cóid tosaigh sa chéad chéim eile chun eagar a chur ar na sonraí agus patrúin a aithint. Cuardaíodh téamaí sna cóid ansin a bhí ábhartha don anailís a bhí faoi chaibidil, .i. ról na féiniúlachta agus ról an inspreagtha in obair na gcúntóirí teanga sa taighde reatha. Próiseas athfhillteach a bhí sa chéad chéim eile inar deimhníodh go raibh na sleachta de na sonraí a bhí aitheanta ag teacht leis an téama agus nach raibh sleachta ábhartha fágtha ar lár. Cuireadh lipéid ar na téamaí ansin agus tosaíodh ar dhiananailís ar na sonraí. Sa deireadh, aithníodh sleachta a bhí ionadaíoch ar thuairimí na rannpháirtithe agus a thacódh le léiriú na hanailíse. Pléitear iad sin sa chéad rannóg eile.

Torthaí

Agus na grúpaí fócais ar siúl, chuaigh leibhéal suime agus díograis na gcúntóirí san obair a bhí ar siúl acu i bhfeidhm go mór orainn agus theastaigh uainn tuilleadh iniúchadh a dhéanamh ar na fachtóirí a spreag an tiomantas seo. Pléitear na tuairimí a nocht na cúntóirí sa rannóg ar inspreagadh thíos. Dírímid isteach ar fhéiniúlacht na gcúntóirí mar oideachasóirí ina dhiaidh sin. Bainimid úsáid as ainmneacha bréige chun anaithnideacht na gcúntóirí a chosaint. In áiteanna, rinneamar caighdeánú áirithe ar athfhriotail na gcúntóirí le nach bhféadfaí an áit arb as dóibh a aithint.

Inspreagadh na gCúntóirí

Cuirtear roinnt athfhriotail ó rannpháirtithe a léiríonn rudaí a spreagann iad chun obair na Scéime a dhéanamh i láthair anseo. Baineann na ráitis seo leis an teanga féin, na páistí a mbíonn siad ag obair leo, tacú le céad ghlún eile chainteoirí na Gaeilge agus todhchaí na Gaeltachta. Dála go leor múinteoirí (teanga) i gcomhthéacsanna teanga eile (Dörnyei &

Ushioda, 2021), léirítear sna ráitis thíos gur spreagthaí inmheánacha, intreacha iad, a bheag nó a mhór, a thiomáineann na cúntóirí teanga sa Ghaeltacht.

Ceann de na gnéithe ba mhó a spreag na cúntóirí le bheith ag obair sa réimse seo ná a ngrá don Ghaeilge mar a mhínigh Niamh:

Ó mo thaobhsa, sé mo ghrá don Ghaeilge ... Paisean mo chroí é is cuma cad atá á dhéanamh agat, mura bhfuil sé i do chroí agat, ní fiú é a dhéanamh. (Niamh)

Luaigh formhór na gcúntóirí an teanga mar fhoinsé spreagtha agus cheangail siad í leis an taitneamh a bhain siad as a bheith ag obair le páistí:

Bhuel i mo chás féin ar aon nós is dóigh liom gur breá liom an teanga agus is breá liom a bheith ag obair le páistí. Is breá liom a bheith in ann cabhrú leo le go mbeadh siad in ann iad féin a chur in iúl agus go bhfuil meas acu ar an teanga agus ní bhíonn aon drogall ar aon duine acu Gaeilge a labhairt nuair a bhíonn siad istigh. Bainim an-taitneamh as. Bíonn an-spórt againn i ndáiríre ... Tá a fhios agat go bhfuil tú tar éis é sin a mhúineadh dóibh. (Fionnuala)

Thacaigh Siobhán leis an tuairim seo freisin:

... mura bhfuil grá agat do pháistí ní ceart a bheith ag obair ann. Is breá liom teacht isteach anseo agus obair leis na páistí agus ag caint faoi na scéalta agus a leithéid agus an feabhas a fheiceáil iontu. (Siobhán)

Feictear chomh maith i ráiteas Shiobhán go luann sí an feabhas a thagann ar na páistí agus tá sé sin ag teacht le Fionnuala agus an sásamh a fhaigheann sí as na rudaí a mhúineann sí dóibh. Mar a luann Róisín, baineann an dul chun cinn le cumas cainte na ndaltaí a nascann a ngrá don Ghaeilge agus an taitneamh a bhaineann siad as a bheith ag obair le páistí:

Nuair a fheiceann tú an t-athrú a thagann ar na leanaí agus nuair a labhraíonn siad ar ais leat bíonn tú ag rá leat féin táim ag déanamh rud éigin i gceart. (Róisín)

Tagann Ciara le Róisín agus feictear an cion atá ar na páistí:

Nuair a fheiceann tú an dul chun cinn agus iad ar a sáimhín só leat. Tá siad ar nós garchlann agat. (Ciara)

Ba léir chomh maith gur dearbhaíodh na cúntóirí ina ról tríd an dul chun cinn a rinne na daltaí agus an tionchar a bhí acu air seo, mar a mhínigh Fiona:

Nuair a fheiceann tú toradh do chuid oibre ... nuair a fheiceann tú dul chun cinn an ghasúir nó an tionchar agat ar an ngasúr. (Fiona)

Bhí an chuma ar an scéal gurb í dul chun cinn seo na bpáistí an phríomhfhoinsé dearbhaithe a bhí ag na cúntóirí seachas aiseolas ar bith a fuair siad ó na múinteoirí, an príomhoide nó na tuismitheoirí.

Anuas ar an ghrá don Ghaeilge, léirigh na cúntóirí an-tuiscint ar an tábhacht a bhain leis an teanga a sheachadadh go dtí an chéad ghlúin eile agus go mbainfeadh saibhreas lena gcumas teanga mar a léirigh Róisín:

Saibhriú don chainteoir dúchais. Is dócha go bhfuil an-chuid acu, labhraíonn siad an Ghaeilge sa bhaile ach níl an saibhreas teanga acu ... Ní hé an sealbhú, is dóigh liom go bhfuil sé níos tábhachtaí fós aire a thabhairt dár gcainteoirí dúchasacha mar muna bhfuil muid chun aire a thabhairt dóibh sin, cad a bheadh againn? (Róisín)

Feictear anseo go dtógann na cúntóirí an cúram seo orthu féin agus gur gné den obair í a spreagann iad. Léiríonn siad tuiscint chomh maith san idirdhealú idir sealbhú teanga do na páistí nach bhfuil cúlra Gaeilge acu agus saibhriú dóibh siúd a thagann ó chúlraí le Gaeilge. Goilleann sé orthu nach labhraíonn tuismitheoirí a bhfuil an cumas acu, Gaeilge lena bpáistí:

Feicim tuismitheoirí a bhí ar scoil anseo, bunscoil agus meánscoil, níl siad ag labhairt Gaeilge lena bpáistí. Gach áit is dócha ach briseann sé mo chroí ... tá feabhas tagtha

leis na daoine atá ag bogadh isteach, a bhfuil suim acu sa Ghaeilge, meas acu ar an nGaeilge ... ach is iad na daoine áitiúla a chuireann isteach go mór orm. (Niamh)

Tugann ráiteas Niamh léargas dúinn ar an seachadadh nó neamhsheachadadh teanga atá ag tarlú sa Ghaeltacht agus an ról atá ag an gcóras oideachais ag iarraidh cúiteamh a dhéanamh ar an easpa seachadta sa teaghlach (Ó hIfearnáin, 2007; Ó Giollagáin & Charlton, 2015, lch. 133). Thug Siobhán sampla de pháiste ar tháinig a theaghlach ón bPolainn agus an tionchar dearfach a bhí ag a cuid oibre agus obair na scoile ar an pháiste chomh maith le tiomantas na dtuismitheoirí go mbeadh sé ilteangach:

An leaid a tháinig ón bPolainn anseo, bhuel bhuail cara liomsa leo lá amháin, bhí sí [an cara] ag labhairt Béarla leo agus dúirt na tuismitheoirí “No. No Béarla, he has Polish or Irish”. (Siobhán)

Féiniúlacht na gCúntóirí

Ó thaobh na féiniúlachta de, ba léir ó na comhráite go mbaineann obair na Scéime go dlúth le féindearcadh na gcúntóirí orthu féin, a ról i suíomh na hoibre agus ról na hoibre a dhéanann siad i dtacú leis an bpobal lena mbaineann siad féin. Dála na ráiteas faoi inspreagadh, léiríonn na ráitis seo faoi fhéiniúlacht go bhfuil gnéithe pearsanta ag baint leis an obair. Braitheann siad páirteach i rud atá níos mó ná iad, a bhaineann leo go dlúth mar sin féin. Ag an am céanna, léirítear tríd na ráitis go bhfuil an fhéiniúlacht ghrúpa tábhachtach freisin. Is de bhunadh na Gaeltachta iad agus is daoine iad a bhfuil grá acu ar an teanga agus ar a bpobail féin. Tháinig sé seo chun cinn sna comhráite ar bhealaí éagsúla mar a fheictear thíos.

D’fhiosraíomar leis na cúntóirí ar bhraith siad mar chuid d’fhoireann na scoile agus nocht siad tuairimí éagsúla faoin gceist seo. Bhí go leor acu ar nós Chaoimhe:

Braithim mar pháirt don fhoireann ... bíonn deis cainte agam le múinteoirí amuigh sa chlós dá mbeadh aon ní in aon chor [de dhith]. (Caoimhe)

Taithí agus tuairim eile a bhí ag Caitlín agus Pádraigín, áfach:

Ní fhéadfainn é sin a rá, ní bhraithim mar chuid d'fhoireann na scoile. Caithfidh mé a rá ní fhéadfainn é sin a rá leis, go mbraithim saghas difriúil leo. (Caitlín)

Braithimse an-scoite amach i mo chuid oibre ar aon chuma agus ba bhreá liom teagmháil beag eile a bheith agam leis an bpríomhoide agus leis an múinteoir Gaeilge agus b'fhéidir ceangal éigin a dhéanamh leis an obair. (Pádraigín)

Nocht Róisín an tuairim go raibh an-bhaint aici le foireann na scoile ach nár mhothaigh sí mar dhlúthchuid den fhoireann ar dtús. Tháinig athrú ar an scéal tar éis di an cúrsa dioplóma do chúntóirí in Acadamh na hOllscolaíochta Gaeilge a dhéanamh:

Ní fheadar cad a bhí le déanamh ach ansin nuair a bhí na cúrsaí déanta faigheann tú breis mhisnigh agus cabhraíonn na cúrsaí. Is dóigh liom go raibh an-easnamh cúrsaí ag an tús agus muna raibh sin ní bheinn ag déanamh an phoist inniu. Thug siad an-chuid misneach dom. (Róisín)

Feictear an tábhacht a bhain le cáilíocht ghairmiúil a bhaint amach do Róisín agus go raibh tionchar aige sin ar a stádas taobh istigh den scoil. Bhí an misneach agus an mhuinín aici tar éis di an cháilíocht a bhaint amach a bheith níos rannpháirtí mar bhall dlisteanach foirne. Ar an téama céanna, bhí Nóra den tuairim go mba chóir do na cúntóirí a bheith rannpháirteach leis na múinteoirí ar laethanta inseirbhíse:

Ba cheart go dtabharfaí na cúntóirí isteach ansin le haghaidh an oiliúint chomh maith leis na múinteoirí. (Nóra)

Ba chuid den fhoireann í Nóra agus ní fhaca sí cúis ar bith nach mbeadh na deiseanna céanna oiliúna aici is a bhí ag na múinteoirí. Labhair Bríd faoin dúil a spreag an obair inti a bheith ina múinteoir dá mbeadh an deis aici arís ina saol:

Dá mbeadh mo shaol le caitheamh agam arís rachainn ar aghaidh don mhúinteoireacht. (Bríd)

Spreag obair an chúntóra dúil sa teagasc in Aisling freisin:

... táim ag baint sult as agus gheobhaidh tú torthaí, an bhfuil a fhios agat, agus gheobhaidh tú pléisiúr amach as rudaí. Sin é, tá mise ag baint sult as caithfidh mé a rá agus ba mhaith liom teagasc níos mó. (Aisling)

Tátal

Léiríonn an litríocht go bhfuil an dá ghné de shíceolaíocht an duine atá pléite againn anseo, inspreagadh agus féiniúlacht, casta mar choincheapa teoiriciúla, agus mar fheiniméin sa saol laethúil. Ní páirt mhór de na litríochtaí ar inspreagadh agus féiniúlacht iad taighde ar na tógáin seo i múinteoirí teanga ach níor cheart an chiall a bhaint as sin nach bhfuil staidéir den chineáil seo tábhachtach. Luadh thuas go bhfuil taighdeoirí ag déanamh iniúchta ar na gnéithe seo den oideachas teanga le fada, ach is le gairid atáthar ar cur suime i ról na féiniúlachta agus an inspreagtha in obair múinteoirí teanga (Block, 2006; Dörnyei & Ushioda, 2021; Dörnyei & Kubanyiova, 2014; Hiver et al, 2018). Léirítear sa taighde a cuireadh i láthair anseo go bhfuil gnéithe suimiúla ag baint le síceolaíocht na n-oideachasóirí teanga a ghlacann cúram an chúntóra teanga orthu féin i gcomhthéacs Scéim na gCúntóirí Teanga.

Mar achoimre, spreag an obair a rinne na cúntóirí leis na páistí iad, ach go háirithe an dul chun cinn a rinne na páistí ó thaobh na Gaeilge de. I bhfianaise theistiméireachtaí na gcúntóirí, bhí rath ar an scéim maidir le forbairt Gaeilge na bpáistí. Chuir an rath seo le hinspreagadh na gcúntóirí agus d'fhás a bhféineifeachtúlacht dá bharr. Gné eile a chuir lena misneach agus muinín ná an oiliúint a fuair siad. Bhraith cuid acu mar oideachasóirí níos cosúla le múinteoirí mar thoradh air seo. Is díol spéise é gur féindearbhu na gcúntóirí iad féin agus an feabhas a chonaic siad ar dhul chun cinn na bpáistí ba mhó a spreag iad. Is beag

tagairt a bhí ann do dhearbhu ó mhúinteoirí nó príomhoidí. Chonacthas gur bhraith cuid de na cúntóirí scoite amach ó fhoireann na scoile fiú. Chruthaigh sé strus dóibh nuair nach bhfuairadar go leor treorach ón múinteoir agus bhraith siad gur fágadh obair phleanála fúthu agus nach raibh siad oilte chuici. Chonacthas dúinn go raibh deis á cailliúint anseo agus mholamar sa tuarascáil (Ó Duibhir et al., 2020) go mbeadh na cúntóirí ina ndlúthchuid d'fhoireann na scoile agus go ndéanfaí sainmhíniú níos soiléire ar a ról. Ba léir go raibh díspreagadh éigin ag baint leis na gnéithe seo den obair nach raibh siad sásta leo.

Bhí aiféala ar chuid de na cúntóirí nach ndeachaigh siad le gairm na múinteoireachta. Léirigh na ráitis faoi seo go bhfuil obair na Scéime bainteach le féin-idéalach cuid de na cúntóirí. D'fhéadfaí a rá go bhfuil an obair seo á tógáil orthu féin acu leis an neamhréir atá ann idir a bhféin reatha agus a bhféin idéalach a leasú (Dörnyei, 2009). I gcásanna eile, bhreathnaigh na cúntóirí ar an phost mar phost páirtaimseartha agus bhí siad an-sásta leis an ról a bhí acu feidhmiú faoi stiúir an mhúinteora ranga agus an phríomhoide. Ach, ní fhéadfaí a rá gur inspreagadh uirliseach, praiticiúil amháin a bhí i gceist. Luaigh an oiread acu an grá a bhí acu don teanga agus don chultúr, agus an sásamh a fuair siad as cuidiú le seachadadh na Gaeilge don chéad ghlúin eile sa Ghaeltacht gur léir go raibh meascán de chineálacha inspreagtha i gceist leo. Fuair Flynn agus Harris (2016) an cineál céanna meascán inspreagthaí i measc foghlaimoírí fásta na Gaeilge freisin.

Ar an iomlán, ba é tuairim na gcúntóirí go raibh toradh dearfach ag an Scéim ar chumas Gaeilge na bpáistí. Agus, ba léir in a lán cásanna gur thuig na cúntóirí iad féin gurbh fhiú an infheistíocht (Norton & Toohey, 2011) a bhí déanta acu sa teanga agus in obair na Scéime. D'fhéadfaí tairbhe níos fearr fós a baint amach ach a chinntiú go bhfaigheann na cúntóirí an treoir agus dearbhú ceart ó na hoideachasóirí oilte, i.e. na múinteoirí agus na príomhoidí.

Is éard atá déanta anseo againn ná tús a chur le gort nua a threabhadh in obair na teangeolaíochta feidhmí in Éirinn. D'éirigh leis an taighde seo torthaí fóinteacha agus fiúntacha a chur ar fáil a thugann léargas ar mheon cúntóirí teanga i dtaca leis an teanga agus leis an obair a dhéanann siad sna scoileanna. D'fhéadfaí iad a úsáid le tuilleadh taighde a dhéanamh ar chúntóirí teanga mar aon le múinteoirí Gaeilge sa Ghaeltacht agus i gceantair eile. Níl amhras ar bith go bhfuil gnéithe eile d'obair oideachasóirí teanga sa tír seo a bhfuil baint acu le cúrsaí féiniúlachta agus inspreagtha. Ina measc, tá an t-athrú a d'fhéadfadh a theacht ar mheon agus inspreagadh cúntóirí i leith na hoibre le himeacht ama. Níor dearadh an taighde a ghin na sonraí a pléadh anseo le hiniúchadh domhain córasach a dhéanamh ar mheon na n-oideachasóirí atá ag obair mar chúntóirí teanga agus chuir sin srian ar leibhéal na hanailíse a bhíodas ábalta a dhéanamh anseo. Ach, i bhfianaise an méid sin sonraí a bailíodh a léiríonn a lárnaí is a bhíonn na gnéithe seo de shíceolaíocht na gcúntóirí san obair a dhéanann siad, b'fhiú go mór tionscadal eile a chur ar bun a dhéanfadh iniúchadh ar bhonn níos córasaí agus thar thréimhse níos faide ama. Le go mbeidh rath ar an bpleanáil teanga in Éirinn, is gá tuiscint níos doimhne a bheith againn ar ghnéithe éagsúla d'obair na bpáirtithe leasmhara. Chuige sin, d'fhéadfaí tógáil ar an taighde a ndearnadh tuairisciú air anseo trí iniúchadh níos leithne a dhéanamh ar cheisteanna faoi na gnéithe seo nó gnéithe eile d'inspreagadh agus d'fhéiniúlacht i measc oideachasóirí teanga sa Ghaeltacht.

Tagairtí

- Al-Hoorie, A. H. (2018). The L2 motivational self system: A meta-analysis. *Studies in Second Language Learning and Teaching*, 8(4), 721-754.
- Block, D. (2006). Identity in applied linguistics. In T. Omoniyi & G. White (Eag.), *Sociolinguistics of identity* (lgh. 34-49). Continuum.
- Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic analysis. In H. Cooper (Eag.), *The handbook of research methods in psychology* (lgh. 51–71). American Psychological Association.
- CILAR. Committee on Irish Language Attitudes Research. (1975). *Report*. Oifig Dhíolta Foilseachán Rialtais.
- Darmody, M., & Daly, T. (2015). *Attitudes towards the Irish Language on the island of Ireland*. Economic and Social Research Institute. Ar fáil ag: http://www.esri.ie/UserFiles/publications/BKMNEXT294/BKMNEXT294_Vol%201.pdf
- Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. Lawrence Erlbaum.
- Dörnyei, Z. (2009). The L2 motivational Self System. In Z. Dörnyei & E. Ushioda (Eag.), *Motivation, language identity and the L2 self* (lgh. 9-42). Multilingual Matters.
- Dörnyei, Z., & Kubanyiova, M. (2014). *Motivating learners, motivating teachers: Building vision in the language classroom*. University Press.
- Dörnyei, Z., & Ryan, S. (2015). *The Psychology of the Language Learner Revisited*. Routledge.
- Dörnyei, Z., & Ushioda, E. (2021). *Teaching and researching motivation* (3ú heag.). Routledge.

- Dunne, C. M. (2019). Primary teachers' experiences in preparing to teach Irish: Views on promoting the language and language proficiency. *Studies in Self-Access Learning Journal*, 10(1), 21-43.
- Edwards, J. (1985). *Language, Society, and Identity*. Basil Blackwell.
- Edwards, J. (2009). *Language and identity: An introduction*. Cambridge University Press.
- Edwards, J. (2010). *Minority languages and group identity: Cases and categories*. John Benjamins.
- Flynn, C. J. (2020). *Adult minority language learning: Motivation, identity and target variety*. Multilingual Matters.
- Flynn, C. J., & Harris, J. (2016). Motivational diversity among adult minority language learners: Are current theoretical constructs adequate? *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 37(4), 371-384.
- Gardner, R. C., & Lambert, W. E. (1959). Motivational Variables in Second-Language Acquisition. *Canadian Journal of Psychology*, 13, 266-272.
- Gardner, R.C. & Lambert, W.E. (1972). *Attitudes and motivation in second language learning*. Newbury House.
- Hiver, P., Kim, T.-Y., & Kim, Y. (2018). Language teacher motivation. In S. Mercer & A. Kostoulas (Eag.), *Language teacher psychology* (lgh. 18-33). Multilingual Matters.
- Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2015). *Focus groups: A practical guide for applied research* (An cúigiú heag.). Sage.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *InterViews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. Sage.
- Morgan, D. L., & Hoffman, K. (2018). Focus groups. In U. Flick (Eag.), *The SAGE handbook of qualitative data collection* (lgh. 250-263). Sage.

- Murphy, L. (2011). Why am I doing this? Maintaining motivation in distance language learning. In T. Lamb, G. Murray & X. Gao (Eag.), *Identity, motivation and autonomy in language learning* (lgh. 107-124). Multilingual Matters.
- Nic Fhlannchadha, S., & Hickey, T. M. (2019). Assessing children's proficiency in a minority language: Exploring the relationships between home language exposure, test performance and teacher and parent ratings of school-age Irish-English bilinguals. *Language and Education*, 33(4), 340-362.
<https://doi.org/10.1080/09500782.2018.1523922>
- Norton, B. (2000). *Identity and language learning: Gender, ethnicity and educational change*. Pearson Education.
- Norton, B., & Toohey, K. (2011). Identity, language learning, and social change. *Language Teaching*, 44(4), 412-446.
- Ó Duibhir, P., Ní Thuairisg, L., Ó Ciardubháin, C., Ó Floinn [Flynn], C., & Uí Laighléis, G. (2020). *Athbhreithniú ar Sceim na gCúntóirí Teanga*. An Roinn Turasóireachta, Cultúir, Ealaíon, Gaeltachta, Spóirt agus Meán. <https://assets.gov.ie/91083/66e6a7a8-a3ca-4400-b26a-60fad203a86e.pdf>
- Ó Giollagáin, C., & Ó Curnáin, B. (Eag.). (2016). *Beartas úr na nGael: Dálaí na Gaeilge san iar-nua-aoiseachas*. Leabhar Breac.
- Ó Giollagáin, C., Mac Donnacha, S., Ní Chualáin, F., Ní Shéaghdha, A., & O'Brien, M. (2007). *Staidéar cuimsitheach teangeolaíoch ar úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht*. An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta.
- Ó Giollagáin, C., & Charlton, M. (2015). *Nuashonrú ar an staidéar cuimsitheach teangeolaíoch ar úsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht: 2006–2011*. Údarás na Gaeltachta.

- Ó hIfearnáin, T. (2007). Raising children to be bilingual in the Gaeltacht: Language preference and practice. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 10(4), 510-528. <https://doi.org/10.2167/beb457.0>
- Ó hIfearnáin, T. (2013). Family language policy, first language Irish speaker attitudes and community-based response to language shift. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 34(4), 348-365. <https://doi.org/10.1080/01434632.2013.794809>
- Ó Murchadha, N. P., & Migge, B. (2017). Support, transmission, education and target varieties in the Celtic languages: An overview. *Language, Culture and Curriculum: Support, Transmission, Education and Target Varieties in the Celtic Languages*, 30(1), 1-12.
- Ó Riagáin, P. (2012). Teanga, féiniúlacht agus dearcadh náisiúnta. In T. Ó hIfearnáin & M. Ní Neachtain (Eag.), *An tsochtheangeolaíocht feidhm agus tuairisc*, (lgh. 111-128). Cois Life.
- Ó Riagain, P., & Ó Gliasain, M. (1984). *The Irish language in the Republic of Ireland 1983: Preliminary report of a national survey*. Dublin: Institiúid Teangeolaíochta Éireann.
- Ó Riagáin, P., & Ó Gliasáin, M. (1994). *National survey on languages 1993: Preliminary Report*. Institiúid Teangeolaíochta Éireann.
- Péterváry, T., Ó Curnáin, B., Ó Giollagáin, C., & Sheahan, J. (2014). *Iníúchadh ar an gcumas dátheangach: An sealbhú teanga i measc ghlúin óg na Gaeltachta [Analysis of bilingual competence: Language acquisition among young people in the Gaeltacht]*. An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta & Gaelscolaíochta. Ar fáil ag <http://www.cogg.ie/wp-content/uploads/iniuchadh-ar-an-gcumas-datheangach.pdf>.

An Phríomh-Oifig Staidreamh. (2017). *Daonáireamh 2016: Próifíl 10 - Oideachas, scileanna agus an Ghaeilge - Gaeilge agus an Ghaeltacht*. Ar fáil ag:

<https://www.cso.ie/en/releasesandpublications/ep/p-cp10esil/p10esil/gag>.

Sahakyan, T., Lamb, M., & Chambers, G. (2018). Language teacher motivation: From the ideal to the feasible self. In S. Mercer & A. Kostoulas (Eag.), *Language Teacher Psychology* (lgh. 53-70). Multilingual Matters.

Watson, I. (2019). Féiniúlacht agus teanga. In T. Ó hIfearnáin (Eag.), *An tsochtheangeolaíocht: Taighde agus gníomh* (lgh. 137-157). Cois Life.

Wilkinson, S. (2008). Focus groups. In J. A. Smith (Eag.), *Qualitative psychology: A practical guide to research methods* (2ú heag. lgh. 186-206). Sage.